

Järjestöt: Ensihoidon työturvallisuuden parantaminen vaatii kiireellisiä toimia

Väkivaltatilanteet ensihoidossa lisääntyneet edelleen

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattijärjestö Tehy ry, Suomen Ensihoitoalan Liitto SEHL ry, Suomen Pelastusalan Ammattilaiset SPAL ry ja Suomen Sopimuspalokuntien Liitto SSPL ry toteuttivat kevättalvella laajan Ensihoitoalan väkivalta -kyselyn. Vastaajia oli kaikkiaan 1 939.

Lähes kaikki vastaajat (Tehy, SEHL 97 % vastaajista, SPAL 89 % vastaajista) olivat kokeneet kerran tai useammin ensihoitotyössä väkivaltaa tai sen uhkaa. Väkivallan kokemukset olivat lisääntyneet kahden vuoden takaisesta. Sanallinen uhkailu ja uhkaava käytös on lähes jokapäiväistä. Väkivaltatilanteet ovat yhä yleisempiä ja ne ovat myös raaistuneet. Tästä kertoo se, että lähes 40 % vastaajista on saanut tappouhkauksia tai uhkailussa on mukana teräase (30 %) tai ampuma-ase (9 %).

Väkivaltatilanteista ilmoitetaan aiempaa useammin. Poikkeamailmoitusten tekeminen väkivaltatilanteista oli kyselyn mukaan lisääntynyt merkittävästi, mikä on myönteistä. Ilmoituksen oli tehnyt nyt noin 50 % vastaajista, joille se oli mahdollista. Kaksi vuotta aiemmin ilmoituksen oli tehnyt vain 18%. Ongelmallista on, että niiden tekijät kokevat, ettei se johda mihinkään. Työnantajalla pitää olla keinot puuttua ilmenneeseen väkivaltaan tai sen uhkaan ja tehdä tarvittaessa asiasta rikosilmoitus.

Väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneen ensihoitajan asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi edellyttää rikosilmoituksen tekemistä. Vaikka poikkeamailmoituksia oli tehty aiempaa selvästi enemmän, rikosilmoitusten tekeminen oli kuitenkin kyselyn mukaan vähentynyt vuodesta 2018. Järjestöjen mukaan tämä kertoo turhautumisesta siihen, että rangaistukset työtehtävissä kohdatusta väkivallasta ovat erittäin lieviä. Vastaajista 91 % toivoi parempaa oikeusturvaa.

Kyselyn mukaan 56 % kaikista vastaajista oli saanut työnantajan järjestämää koulutusta uhka- ja väkivaltatilanteisiin. Väkivallan kohteeksi joutuminen on ensihoitotyössä kuitenkin niin valitettavan yleistä, että koulutusta tulee olla saatavilla kaikissa työpaikoissa kattavasti.

Päättäjien ryhdyttävä nopeisiin toimiin

Alan järjestöt ovat vedonneet ensihoitopalveluissa työskentelevien terveydenhuollon ja pelastusalan ammattihenkilöiden työturvallisuuden parantamiseksi pitkään. Keväällä 2018 esitettiin silloiselle oikeusministerille Antti Häkkäselle, että ensihoitotyötä tekeviä kohtaan kohdistuvasta väkivallasta tulisi langettaa tuomiot kuten virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. Asia ei ole edennyt. Väkivaltatilanteet ovat kuitenkin lisääntyneet. Järjestöjen mukaan tämä kertoo väkivallan arkipäiväistymisestä ja korjaavien toimien puutteesta.

Järjestöt vaativat, että poliittinen päättäjä ottaa tilanteen vihdoin vakavasti ja ryhtyy konkreettisiin toimiin. On kestänyt, että auttamisen ja pelastamisen ammattilaiset eivät voi tehdä elintärkeää työtään turvallisesti. Väkivalta ja sen uhka vaarantaa myös potilasturvallisuuden.

Järjestöt esittävät kolmea toimenpidekokonaisuutta:

Kansallinen ohjelma ensihoidon työturvallisuuden parantamiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön tulee käynnistää välittömästi ensihoidon ja ensivastetoiminnan työturvallisuuden parantamiseen tähtäävä kansallinen hanke tavoitteena vähentää uhka- ja väkivaltatilanteiden syntymistä ja edistää alan turvallisuuskulttuuria.

Uhkatilanteet tulee ennakoida paremmin ja pyrkiä välttämään eteneminen fyysiseksi pahoinpitelyksi. Lisäksi on parannettava ko. koulutuksen yhtenäistä saatavuutta, resurssointia ja uhkatilanteiden tunnistamista ennalta. Lisäksi tarvitaan valtakunnalliset sitovat ohjeet henkilökohtaisten turvavarusteiden laadusta ja saatavuudesta sekä selkeämpiä, yhtenäisiä valtakunnallisia toimintamalleja jo tapahtuneiden uhkatilanteiden käsittelyyn eri organisaatioissa. Hankkeen tuloksena turvallisuuskulttuurin tulee parantua, uhkat tulee kyetä ennakoimaan paremmin ja saada näin väkivaltatilanteet vähenemään. Tämä edellyttää myös työnantajien sitoutumista työturvallisuuden parantamiseen kaikin keinoin.

Rikoslain rangaistusasteikon tiukentaminen

Ensihoitotyötä tekeviä kohtaan kohdistuvasta väkivallasta tulee langettaa tuomiot kuten virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. Rikoslain rangaistusasteikolla on merkitystä ensihoitotyön yleisen kunnioituksen ja arvostuksen kannalta. Rangaistusasteikon kiristämällä olisi myös ensihoitajiin kohdistuvaan väkivaltaan ennaltaehkäisevä vaikutus.

Nykyistä rikoslakia tulee uudelleen arvioida siten, että työturvallisuuden hälyttävään heikkenemiseen vastataan myös lainsäädännöllisin keinoin. Muutoksen valmistelu on käynnistettävä välittömästi.

Väkivallan syiden tunnistaminen ja panostaminen ennaltaehkäisyyn yhteiskunnassa laajasti

Ensihoitoalalla työssä kohdattu väkivalta on huolestuttavalla tavalla arkipäiväistynyt ja raaistunut. Väkivalta pitää tunnistaa ja tunnustaa ilmiönä ja sen vähentämiseksi pitää löytyä keinoja yhteiskunnassamme laajemminkin. Tulee puuttua perusongelmaan eli miksi ihmiset käyttäytyvät väkivaltaisesti ja uhkaavasti ammattiauttajia kohtaan. Parempia ratkaisuja tarvitaan esimerkiksi päihdeongelmien vähentämiseen ja mielenterveyspalveluiden saatavuuteen.

Ensihoitajien ja pelastustoimessa ensihoitotehtävissä toimivien puolesta

Millariikka Rytönen, puheenjohtaja
Tehy ry

Kim Nikula, järjestön johtaja
Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry

Juha Hyötyläinen, puheenjohtaja
Suomen Ensihoitoalan Liitto ry

Ari Maskonen, toiminnanjohtaja
Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry